

Aan de fractie van de CU/CDA

uw brief van 29 januari	uw kenmerk	ons kenmerk	datum 2 maart 2021
behandeld door	doorkiesnummer 0320 - 278931	bijlagen	dossiernummer
onderwerp Beantwoording vragen CU/CDA inzake TONK			pr-nummer

Geachte fracties,

Hierbij ontvangt u de antwoorden op uw vragen betreffende TONK. Hoewel strikt genomen beantwoord binnen de termijn (ex. Art. 36 RvO), verontschuldigt het college zich voor het feit dat uw vraag inmiddels is ingehaald door de actualiteit. Nog voordat u deze antwoorden ontvangt, heeft u een uitnodiging ontvangen voor een informatieve sessie over de TONK op 2 maart. Bij die uitnodiging, was al de nodige informatie waar u om vroeg bijgevoegd.

Hieronder wordt uw vraag herhaald. Daarna volgt een antwoord, waaruit onder andere blijkt waarom een en ander zo gelopen is.

Vraag: *Wij begrijpen dat vanuit Den Haag de TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten) in voorbereiding is. Deze regeling geeft de gemeente mogelijk de ruimte om wat maatwerk te bieden. Kan het college aangeven, zover als al mogelijk, op welke wijze ze de TONK wil inzetten?*

U vroeg eind januari naar de TONK. De TONK is voor het eerst aangekondigd in een kamerbrief van 9 december. De TONK is een regeling voor mensen die hun noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen, omdat zij als gevolg van de coronamaatregelen minder inkomsten hebben. Meteen was duidelijk dat de TONK een verruiming van de bijzondere bijstand zou zijn en daarmee gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering. SZW zou samen met VNG en Divosa de regeling nader uitwerken.

Op 1 februari heeft Divosa voor het eerst de handreiking TONK gepubliceerd. Op 2 februari voor het eerst modelbeleidsregels.

Op 2 februari is Lelystad ook gestart met de inrichting van de TONK. Rondom de TONK ontstond vrijwel meteen een deel van dezelfde hectiek

als rondom de TOZO. Enerzijds werden de gemeente en het zelfstandigenloket al door inwoners gebeld met de vraag hoe ze hun aanvraag konden indienen. Anderzijds, voordat er überhaupt sprake kan zijn van verstrekking TONK, moet er van alles worden geregeld. Zo moet eerst een aanvraagformulier worden klaar gezet, in een nieuw te ontwerpen portaal, werkprocessen en applicaties moeten worden ingericht, personeel geworven en geïnstrueerd, de communicatie en de IC op orde gebracht, enz. Deze zes weken van 2 februari tot half maart, trekt een sprint team binnen de organisatie alles uit de kast, om de TONK zo snel mogelijk in praktische zin te kunnen uitvoeren.

Te midden van deze hectiek stond ook de beleidsvoorbereiding. Inderdaad heeft – zoals u in uw vraag aangeeft – iedere gemeente ten aanzien van de TONK een behoorlijke beleidsvrijheid. De modelbeleidsregels van 2 februari, waren daarbij minder sturend dan wij hadden verwacht. Zij lieten nog veel ruimte voor eigen invulling. Zo ligt “de nadruk” van de TONK op woonkosten, maar moet iedere gemeente voor zich beslissen of ook andere kosten in aanmerking komen voor vergoeding onder de TONK. Denk bijvoorbeeld aan de kosten voor verplichte verzekeringen, of medische kosten. Daarnaast moeten gemeenten zelf beslissen hoe groot de inkomensval van inwoners moet zijn, hoe groot het aandeel van de noodzakelijke kosten ten opzichte van het totale inkomen, of de gemeente inwoners eerst vraagt hun spaarrekeningen aan te spreken, of een draagkrachtberekening wordt toegepast én hoe hoog het maximale bedrag is dat de gemeente over de periode van zes maanden zal verstrekken.

Het maken van deze keuzes werd op twee manieren bemoeilijkt. Ten eerste, doordat het lastig is om aan te sluiten bij gemeenten. Op dit moment beraad ieder college zich over de te varen koers. Er zijn nog geen of amper vastgestelde beleidsregels te vinden. Daarbij bleek al snel dat in de beleidsvoorbereiding, gemeenten in het land op een aantal heel verschillende manieren de TONK oppakken. Rotterdam kiest waarschijnlijk voor een variant met een simpele berekening, lage uitvoeringskosten en een bescheiden vast bedrag. Amsterdam selecteert veel strenger aan de poort, levert maatwerk en keert hogere bedragen uit. Almere baseert zich vermoedelijk op Amsterdam, terwijl Dronten, Noordoostpolder en een aantal kleinere Brabantse gemeenten een tussenvariant kiezen: wel maatwerk, maar een bescheiden gemaximeerde uitkering. De keuzes van zulke kleinere gemeenten zullen veelal financieel zijn ingegeven

Ten tweede bleek het maken van beleidskeuzes complex, omdat het budget dat het Rijk in eerste instantie voor de TONK heeft uitgetrokken volstrekt onvoldoende is om onze inwoners ruimhartig te ondersteunen. Op zich lijkt €130.000.000 veel, maar omgeslagen naar Lelystad komt dat vermoedelijk neer op circa €650.000¹. Daarbij worden gemeenten geacht voor de uitvoeringskosten van de TONK, datzelfde budget aan te spreken. Tel daarbij op dat niet te voorspellen is hoeveel inwoners een beroep gaan doen op de TONK én de TONK een open-einde regeling is. Ineens keek het college naar een significant financieel risico. Dit risico staat in directie relatie tot de beleidskeuzes die het college moet maken. Om de zaken verder te compliceren, heeft niet alleen Lelystad zich gerealiseerd dat de TONK met dit budget waarschijnlijk niet uit kan – tenzij de corona-maatregelen drastisch worden versoepeld – maar ook andere gemeenten en de Tweede Kamer, waar een motie is aangenomen om gemeenten bij te staan in een ruimhartige uitvoering van de TONK. De minister heeft hier op 26 februari jl. in een brief op gereageerd. Hij doet in deze brief geen harde uitspraken over het verhogen van het macrobudget, maar geeft wel (wederom) aan dat hij hoopt dat gemeenten TONK ruimhartig uitvoeren en dat hij hoopt zorgen over de budgetten weg te kunnen nemen.

In afwachting van het ministerie en in de hoop op duidelijkheid over de financiën, had het college in februari nog geen beleidskeuzes gemaakt. Vandaar dat we het antwoord op uw vraag helaas nog schuldig waren. Er was te veel met betrekking tot de TONK nog in beweging.

Wel is alvast een informele sessie met de raad aangevraagd, om u in meer details mee te nemen in de complexiteit van de TONK en de beleidsmatige afwegingen. Op 2 maart spreekt het college voor het eerst (en nog betrekkelijk informeel) over de beleidskeuzes TONK als onderdeel van het “beraad

¹ De exacte verdeelsleutel is nog niet bekend. Deze berekening is gebaseerd op het gemiddelde percentage uitkering dat Lelystad ontvangt uit het gemeentefonds.

over te voeren beleid". Met het oog op de haast die geboden is bij het starten met de TONK, is ons verzoek geweest om uw raad diezelfde avond te mogen bijpraten. Hopelijk is op 2 maart afdoende helder met betrekking tot de TONK, om goede beleidskeuzes te kunnen maken en bereiken we die avond consensus over de Lelystadse koers, zodat het college – puur vanwege de snelheid van het proces – op 9 maart beleidsregels kan vaststellen en we half maart kunnen starten met de uitvoering. Dit proces, echter, is wat ons betreft ook onderwerp van gesprek op 2 maart. Voor het college is het van belang dat u als raad comfort heeft bij de keuzes en uw rol ten aanzien daarvan.

Hoogachtend,

het college van de gemeente Lelystad,

de secretaris,

A. Schepers

de burgemeester,

mr. H.M. Meijdam